

ABONAMENTUL.

Un an 120 cor. (60 lei)

1/2 an 60 " (30 lei)

1/4 an 30 " (15 lei)

O lună 10 " (5 lei)

Un nr. 50 fil. (25 bani)

Unirea

INSERTIUNI

Un șir garmond:
odată C. 1.50 a doua
și a treia oară C. 1.20Manuscrise sunt a se
trimite la Redacția
„UNIRII” Blaj.

Ziar național. — Apare în fiecare zi de lucru.

Spre un nou viitor.

III.

Un postulat fundamental al clerului arhidiecezei noastre a fost, de mulți ani, creșterea unui organism bisericesc cu participarea elementului mirean, care să rezolviască toate chestiunile bisericești de ordin cultural și material. Acestui postulat clerul nostru i-a dat expresiune hotărâtă și energică în manifestul redactat cu prilejul sinodului electoral din 1918 și în congresul preoțesc dela Cluj din anul acesta.

Este un semn îmbucurător, că principiul acesta a străbătut și în sinodul arhidiecezan, care a decis în ședința a VI-a dela 13 Iunie „înființarea organismului autonom cu participarea elementului mirean”. Triumful spiritului democratic modern reclamă schimbări radicale și în conducerea vieții noastre bisericești. Până acum întreagă administrația bisericească, de orice categorie, se făcea în consistoare și prin consistoare. Numărul mare, covârșitor, al preoților, cari nu fac parte din acest însemnat și matur corp, nu au aproape nici o influență asupra conducerii imediate și directe în afacerile mari culturale și materiale ale arhidiecezei. Iar elementul mirean este exclus cu desăvârșire.

Este evident pentru oricine, că situația aceasta nu se poate menține. În lumea democratică de azi, în lumea aceasta a ridicării maselor ar fi un anacronism, care s'ar răsbuna grozav, lăsarea întregului viitor cultural și material alor sute de mii de credincioși în mâinile unui organ mic la a cărei formare nici clerul nici poporul nu are nici o influență. Apoi e și logic și corect și echitabil, ca autoritățile bisericești, cari susțin școlii cu banii credincioșilor, susțin biserici, instituții culturale și de binefacere cu aceiași bani să deie și contribuenților partea potrivită de amestec și influență în conducerea și administrarea bunurilor, cari sunt ale tuturor.

Avem convingerea adâncă, că dacă Biserica noastră ar fi putut realiza postulatul acesta vechiu al credincioșilor ei mai de mult, dacă toate s'ar fi făcut cu participarea intensivă a tuturor, dacă toate chestiunile, în cari organizația

fundamentală și inmutabilă a Bisericii admite amestecul elementului mirean, s'ar fi rezolvit cu votul decisiv al acestuia, viața noastră bisericească ar avea azi altă înfașurare. Raportul dintre mireni și conducerea bisericească ar fi mai intim, am fi azi stăpâniți de-un spirit mai viu, mai sprinten și energic. Din contactul zilnic și ciocnirea zilnică a curentului conservator, reprezentat de o anumită parte a elementului preoțesc, și a curentului progresist, dornic de reforme mai grabnice și mai îndrăznețe, reprezentat de elementul mirean, cu altă educație și alte vederi, s'ar fi născut în Biserica noastră un curent sănătos mijlociu de dezvoltare organică, fără salturi și fără sguduiri.

Triumful acestui principiu într'un sinod prezidat de-un arhiereu, care se află la începutul activității arhieresti, ne îndreptățește să nădăjdăim, că dacă vom lupta statornic și energic și dacă vom lupta mereu și fără încetare, postulatul acesta se va realiza îngrabă. Lupta e încă necesară pentru că mai sunt și azi factori hotărâtori în biserica noastră, cari nu se pot împăca cu ideea împărțirii conducerii cu cei mici și neconsultăți de azi. Sunt în Biserica noastră factori puternici, cari par în anumite direcții incapacitabili. De aceea decisiunea sinodală dela Blaj nu este iertat să ne deie iluzia triumfului definitiv și mai ales, nu este iertat să tragem din ea concluzia, că acum, re bene gesta, ne putem da odihnei.

Manifestarea solidarității naționale. În ședința de Vineri a Camerei socialistul Toma Dragu a citit o declarație a micului grup parlamentar socialist, care a contestat legalitatea actualelor corpuri legiuitoare și a contestat chiar și legalitatea declarațiilor de unire cu regatul vechiu a provinciilor desrobite.

Vorbirea socialistului Toma Dragu a stârnit o furtună de legitime proteste și a provocat o splendidă manifestare de solidaritate națională din partea reprezentanților tuturor provinciilor alipite României vechi și a reprezentanților tuturor minorităților. Au vorbit d. Șt. Cicio Pop în numele ardelenilor, d. Pana Halipa în numele basarabenilor și d. Iancu Nistor în numele bucovinenilor. Au luat apoi cuvântul în mijlocul unui extraordinar entuziasm d. Brandsch în numele Sașilor din

Ardeal, d. I. Melic Melicsohn în numele naționalităților din Basarabia, d. Gh. Hrabovscki în numele Slovacilor din ținuturile fostei Ungarii și d. Vasile Snatiniciuc în numele Rutenilor din Bucovina spunând, că acestea naționalități au aderat la unirea cu România veche în cea mai deplină libertate și în conștiința intereselor lor adevărate, că sunt mulțumite și fericite în noul stat român și că alegerile au decurs libere de orice terorism sau încercare de-a falsifica dorința alegătorilor.

Un incident, neimportant în sine, a făcut ca ședința de Vineri a Camerei să câștige o importanță istorică. S'a decis ca vorbirile tuturor reprezentanților noilor ținuturi și ale reprezentanților minorităților rostite cu acest prilej să fie afișate pentru a lămurii opinia publică față de calumniile cari au dăinuit atâta timp.

Visuri ungurești.

Se vorbește mult de armata „măsurată disciplinată” alui Horthy, care are „masă sfântă” de-a relinva ungaria moartă anul trecut.

Se spune, că Pesta geme de placate mari, cari chiamă voinicii maghiari să lupte pentru recăștigarea teritoriilor răpite. Ba se zice, că o parte din armata lui Horthy a atacat pe Sârbi, făcându-le prizonieri.

Să nu se temem. Factorii cari au fâurit România-Mare atunci, când fabrica de pe Csepel făurea într'una arme ucigătoare din elopotele sflăcite ale bisericilor românești, vor ști să-i asigure întregitatea acum, când și lui Arpad nu prea dispun de muniție și arme, apoi dacă chiar vor avea, și pe acelea le vor arunca în Tisa la vederea mândrilor dorobanți, iar frații lor în fărâdelegi, cruzii Teutoni, nu se mai măndresc cu fabrica „Krupp”.

Neastâmpărul „bicskás”-ilor nu ne miră, doar sunt infectați în mod incurabil de belșevism, apoi iperșovinismul lui Apponyi de multeori i-a cam prostii!

Ne uimește însă ținuta ungurașilor noștri, mai ales a ofițierilor, cari privind spre Ungaria ca mohamedanii spre Mecca, conduc toate oficiile în spirit arpadian ca pe vremea lui Tisza. Tinereții noștrii ofițieri apoi, însuflețiți de idealul național, pot lucra gârboviți asupra mesei de scris cu sufletul amărît, că în oficiul lor încă n'a intrat România!

Să vorbească însă faptele!

Se zicem că suntem în capitala unui județ, cu locuitori majoritatea Români. În multe oficii însă directorii, șefii, ofițierii cei mai mulți sunt unguri, cari au depus jurământul de fidelitate către Statul Român să-și asigure traiul. Să vedem cum dovedesc acești impiegați fidelitatea?

Se zicem, că suntem la „Direcția Financiară”. Director, șef, oficanți, servitori unguri; români abia 5—6 oficanți și un singur servitor — Gavrilă — care servește și servitorilor unguri, și cu tot dreptul, căci el numai acum a intrat în slujbă, iar ungurii nu mai pot face atâta serviciu, căci au lucrat destul pentru Ungaria; acum o parte din ei sunt cam bătrâni, alții au copii mulți trebuie să îngrijască de aceia! Gavrilă poate lucra, doar el și până acuma a tras în jug!

Oficanții Români? La 8 ore se începe oficiul greu care ține până la 2 ore d. a. Aceasta ar fi regula, dar oficanții *băștinași* pot merge și la 8¹/₂ ore ca intrând pe la d-l șef (cu ușile închise) se mai dezbată ceva lucruri oficivoase, doar până la 2 ore este timp de lucru.

În Dumineci și sărbători nu este oficiu ci numai inspecție pentru posta oficivoasă, telefon și telegrame; oficanții deci pot merge la biserică. Așa cred și oficanții români că se cuvine a merge la biserică mai ales în ziua de 21 Noemvrie st. n. onomastica celui mai mare Voevod Român.

După biserică apoi e deschiderea festivă a unui local cultural românesc.

Punctul ultim din program nu s-a executat, e mult de lucru în oficiu și apoi progresând cu lucru progresează și România-Mare!

Însă e ceva grozav! Dl șef n'are sărbătoare, cum vin oficanții români se serbeze? mai ales pe Mihail! Urmează privirile aspre ale d-lui șef, dorgator, plus referadă la forurile mai înalte cerându-se catalogul corect a sărbătorilor românești (pascemi-te dl șef nu se pricepe la călindar!), căci Românii i-și fac prea multe sărbori.

Alta e 8 Decemvrie! Atunci Ungurii *catolici* au sărbătoare, deci oficanții *reformați* cu tot dreptul să vină la 9 ore în oficiu și la 12 ore în corpore să meargă acasă, doar e sărbătoare cu roșu; așa spune zelosul șef.

În aceeași localitate și același timp vorbesc la telefon doi soldați români: unul dela jandarmerie, altul dela comenduirea pieței.

Pe dșoara dela telefonul central, ungu-roaică, o supără grozav vocea soldatului român, care „să vede, că n'a mai vorbit aici odată la telefon” ba o chiar *enervează* „mormăitul” aceluia, care poate a vărsat sânge pentru înăptuirea României-mari, așa, că supărată trânteste scoica cu dorința, că dacă sălbatecul acela „mormăie, baremi de n'ar mușca!”

La școala secundară de stat din loc nu e înscris nieri un puiu de ungar sau perciunat, căci și-au făcut ei școală confesională ungu-rească, unde necontrolați de nimeni, profesorii unguri, cari n'au depus jurământul de fidelitate orese viitorii cetățeni români!

Profesorii români publică deschiderea cursurilor de limba română pentru oficanții maghiari, dar nu se înscrie nice unul, căci în rândul prim nu au nevoie de o limbă proastă, apoi au mult lucru cu scrierea petițiilor către Consiliul Dirigent pentru a fi avansați în oficiu și clasă de salar.

Acestea sunt faptele. Acum să judecăm: văzându-le toate aceste, drăgălașii noștri frați maghiari, nu au tot dreptul să sperneze reînvierea iubitei lor Ungarii?

Una însă e de notat! Anume: bunătatea din cale afară e slăbiciune și poate avea urmări triste.

A. Tufan.

Spre adevărata democrație. Este cunoscută fraza bărbatului de stat P. Carp: „*dați-mi puterea și-mi fac eu majoritatea*”. Și într-adevăr parlamentele vechi erau, în general, unelte în mâinile guvernelor. Puteau gu-

verna cu ele, sau mai bine zis, să lăsau guvernate, le tolerau, nu se lăsau le disolvau creind altele. Dahul vremii schimbate a adus și în privința acestor lucruri la normal: parlamentele creiază guvernele, nu guvernele parlamentele.

Ideea aceasta pare a fi triumfat și la noi. Președința d. N. Iorga se datorește parlamentului, nu guvernului, care'l voia pe d. Vasile Goldiș dar în ședința de Vineri a Camerei d. A. C. Cuza a făcut între aplunzele întregii adunări următoarea importantă și semnificativă declarație:

„Să se știe un lucru. Alegerile de azi au însemnat că au desființat vechiul regim oligarhic. S'au făcut alegeri cari au dat un parlament, care el însuși este o putere. Guvernele de acum înainte sunt expresiunea acestui parlament, iar nu parlamentul expresiunea guvernelor.

Prin urmare, d-lor, să se obișnuască și d-nii miniștrii, să nu privească interesele acțiunii politice de astăzi prin prizma sistemului vechiu de guvernământ. Sistemul vechiu de guvernare era astfel făcut încât. Parlamentul era la discrețiunea băncii ministeriale și oând banca ministerială vedea că Parlamentul nu este indejens de maleabil, atunci intervenea și cerea disolvarea Parlamentului. Astăzi s'au schimbat raporturile: Guvernele sunt expresiunea parlamentului și oând parlamentele vor vedea că guvernele nu sunt expresiunea Parlamentelor, Parlamentele vor disolva guvernele.

Dar, atunci, veți zice: bine, dacă guvernul este disolvat, ce mai rămâne? Apoi, domnilor, rămân niște bănci goale pe cari pot să ia loc oricine dintre d-voastră”.

Reforme. Protopopul ortodox Ioan Poda din America tipărește în numărul dela 13 Decemvrie al *Neamului românesc* „Un apel către preoțimea noastră” în care stăruie între altele, pentru introducerea următoarelor reforme în viața bisericească ortodoxă: 1) Să se pună capăt speculei care se face cu maslu. „În unele ținuturi, din Transilvania bună oară, preoții au format adevărate trusturi, au angajat agenți de colectat bani și fac masla atât de multe și în atari cazuri, că bolnavii în loc să-și vadă de sănătate prin cercetarea medicilor, se duc în mormânt cu zile”. 2) Să se opriască „maslele dela vile și dela câmp”. 3) Să se opriască cu totul obiceiul preoților de-a canoni pe credincioși cu banii lor la spovedanie. 4) Libertatea gândirii în seminarii. „Să nu li se mai impună clericilor în mod absolutistic părerile unuia sau altuia ci să devină seminariile noastre tribune libere”.

Și frații neuniți vreau să ne *asimileze!*

Extras din ordonanța

Nr. 21 și 25 (modificată).

1. Vor fi considerați ca infractori;
a) Acei cari fără rez credință prin localuri publice gări, trenuri, pe străzi, etc., vor comunica, colporta, comenta în orice chip, știri fie adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operațiunile de războiu, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.

2. Această infracțiune se va judeca și condamna de pretori în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 Lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scopul de a spiona, sau trada, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de războiu

Informațiuni.

— **România a semnat.** Miercuri, generalul Coanda a semnat la ordinul guvernului din București, pacea cu Austria și Bulgaria precum și convenția privitoare la drepturile minorităților. În convenția aceasta s'au introdus, cum am amintit, câteva modificări însemnate, cari iau ascuțitul originalului și sunt mai compatibile cu demnitatea suveranității statului.

D. Missiei invalidat. Camera a nimicit alegerea de deputat a d. Missiei, cunoscutul fost secretar general al resortului alimentației. Invalidarea s'a făcut din cauza abuzurilor ne mai pomenite săvârșite în prilejul alegerii sale.

— **Agrafiarea lui I. Slavici.** Cunoscutul scriitor G. Galaction tipărește în foiletonul „*Avântului*” de Vineri un duios articol „*Slavici stă la mânăstire*”, în care cere agrafiarea marelui novelist I. Slavici și scoaterea lui din pușcăriă dela Văcărești.

— **Non record postal.** Numărul dela 3 Decemvrie al ziarului *Satu-mare* a sosit la Blaj în 15 Decemvrie. Va se zică în 12 zile din Sătmar până la Blaj. Ca la noi la nime!

— **Salariile deputaților.** Cel dintâi proiect de lege, depus pe biroul Camerei României întregite este acela, pornit din inițiativa parlamentară, al salarizării deputaților. Conform acestui proiect fiecare deputat va avea 2000 lei salar fix lunar și 100 lei diurn în zilele de ședințe.

Prin urmare cele două camere costă circa 8 milioane lunar.

Bibliografie.

A apărut „*Glosar de cuvinte*” de Traian A. Pinteru, pretore în Biaș. Glosarul cuprinde 1500 de cuvinte mai puțin usitate și deci mai puțin înțelese de publicul ardelen. D. Pinteru nu dă în glosariul dsale explicația românească a lor, cum e face Șaineanu, ci traducerea maghiară. Astfel publicul nostru care și-a făcut educația în școli ungurești, va răsfoi cu folos lucrarea d. Pinteru, care se poate cumpăra pentru prețul de 4 lei la ori care librărie românească.

Posta Redacției.

Pdr. S. P. în R. Misiunile populare au fost introduse în Biserica română unită din Ardeal în veacul al XVIII-lea. Au fost impuse protopopilor de At. Rednic. Sub G. Meior au luat o dezvoltare frumoasă fiind trimiși oameni dela episcopie. Vestit misionar era și Samoil Klein. Vezi, că nil novi sub sole...

Anunț.

Am onoare a vă încunoștința, cumcă mi-am permutat biroul advocațial din Sibiu la Cluj Piața Unirei No. 6 etaj I

Cu stimă:

Dr. Victor Vancea de Buteasa, avocat.

(113) 1 1

Redactor responsabil: Dr. Zenovie Păcișanu.

Numărul censurat de: V. Suciu.